

cament a l'MTC, cosa que no havia fet la Generalitat Valenciana. El camp és més que adobat per a l'especulació, encara més si tenim en compte que Zarra és un municipi allunyat de grans infraestructures viàries i que els terrenys on es pretén fer el magatzem són catalogats, en sentència judicial, com a sòl no urbanitzable comú.

De moment, l'executiu Zapatero ha ajornat *sine die* la decisió final i ha aconseguit que un afer que pretenia resoldre de la manera més neta possible s'empantanegue entre crítiques dels uns i dels altres, davant la desesperació del ministre espanyol d'Indústria, Miguel Sebastián, el més entestat a resoldre aquesta qüestió. Abans, el 1987, ja ho va intentar el govern de Felipe González a Castella-Lleó, però els aldarulls que s'hi van organitzar foren de tan gran magnitud que desfermaren la derrota dels socialistes al govern de la Junta a favor d'un tal José María Aznar.

Es tracta, al remat, de trobar la localització més idònia per a una planta on es puguin dipositar els residus radioactius que ara s'emmagatzemen a les set centrals nuclears que hi ha en funcionament. Començar la infraestructura és urgent perquè les piscines on ara hi ha el fem radioactiu, com ara la d'Ascó, se saturaran el 2014. Cal afegir-hi que a França hi ha dipositats residus pels quals caldrà pagar a partir del 2011 un lloguer de 60.000 euros diaris. Les deixalles radioactives podrien dipositar-se en magatzems en cadascuna de les centrals, però el govern espanyol considera que és una alternativa més insegura. En total, l'MTC, una infraestructura de 283 metres de llargada i 78 d'amplada que es promet innòcua per a la població de la rodalia, acollirà 6.700 tones d'urani, plutoni i més deixalles durant seixanta anys. El projecte de construcció, segons Enresa –l'entitat pública responsable de la gestió de residus radioactius–, requerirà una inversió de 700 milions d'euros i donarà feina a 300 persones. A més, l'administració s'ha compromès a fer arribar als ajuntaments compensacions milionàries per al municipi que l'aculli, a més de la construcció d'un parc tecnològic dedicat a la investigació.

Violeta Tena

PRATS I CAMPS

Dimarts passat més de 400 persones protestaren a la carretera que porta a la central de Cofrents contra la possible selecció de Zarra com a seu del cementeri nuclear.

Més enllà del problema nuclear

La Vall de Cofrents, famosa perquè acull una central nuclear, s'ha trobat sacsejada per l'elecció més que possible de Zarra com a seu del nou cementiri nuclear. Mentre al poble hi ha divisió d'opinions, la comarca, amb problemes endèmics de despoblament i estancament econòmic, es revolta contra Madrid i reclama l'atenció que li ha estat negada durant decennis.

“**N**o vull deixar aquesta herència als meus néts”, diu Maria Pilar mentre mostra amb orgull la seua samarreta groga, on es llig amb lletres gruixudes: “No al cementeri nuclear.” Com vint persones més, s’ha encadenat de costat a costat de la carretera N330, al pas per la central nuclear de Cofrents, per tallar-hi el trànsit. Al voltant hi ha més de 400 persones procedents de la comarca de la Vall de Cofrents, però també de pobles de la Manxa, que han vingut fins ací a mostrar la seua oposició que el terme municipal de Zarra aculla el magatzem temporal centralitzat (MTC). Hi ha septuagenaris com Maria Pilar, que no s’haurien imaginat mai de trobar-se en aquestes batalles a la seua edat; hi ha joves i xiquets que s’estrenen en el món de la mobilització amb l’entusiasme de qui se sent protagonista d’una

cosa transcendent; hi ha matrimonis de mitjana edat d’Aiora que han abaixat la persiana de la botiga per unir-se a la protesta. Demà ho tornaran a fer, però serà per a anar cap a Madrid, on tenen previst de concentrar-se davant el Ministeri d’Indústria espanyol.

És aquell ministeri que s’ha encarregat de fer l’estudi d’avaluació dels candidats a acollir el magatzem temporal nuclear, que a la Vall de Cofrents s’estimen més d’anomenar simplement “cementeri nuclear”. Des que el divendres anterior es filtrà que Zarra tenia la millor puntuació entre els diversos aspirants, la Vall de Cofrents, i molt especialment Aiora —on es concentra el gruix de la mobilització—, bull en una barreja de desconcert i indignació. Saben que el temps corre contra seu i volen fer sentir la veu abans de la decisió final. A les balconades, als aparadors dels establiments comercials, als vidres dels cotxes hi ha penjats cartells contra l’MTC. Del cementeri nuclear, se’n parla a les cues del supermercat, a l’eixida de l’escola i també a l’ajuntament. Pel carrer de la Marquesa de Zenete d’Aiora, on hi ha l’ajuntament, un vehicle que porta un megàfon recorda als veïns que demà cal fer marxa cap a Madrid. Mentrestant, els telèfons dels qui s’han col·locat al capdavant de la plataforma contra l’MTC de Zarra no paren de sonar. Ara atenen un periodista, ara telefona algú que vol anar amb autocar a la capital espanyola, ara els convoquen a una reunió amb l’alcalde.

La decisió de situar-hi la sitja nuclear, diuen, “és fora de qualsevol racionalitat” i “implica una condemna per a aquest territori”. “Disposem de prou recursos endògens per a apostar per a un altre model de desenvolupament —diu amb vehemència Gustavo Adolfo Sánchez, membre de la plataforma—. Tenim un molt bon jaciment ibèric, pintures rupestres, camins que poden ser aprofitats per al senderisme, escalada... I, a banda, hi ha l’exploració apícola. Ací és on més mel es produeix de tot el territori valencià.” La llista d’arguments en contra encara s’estén durant deu minuts.

El miratge atòmic. L’exploració apícola és, de fet, un dels pocs negocis que continua essent rendible per

aquestes contrades. Allunyada geogràficament i mentalment dels centres de decisió, la Vall de Cofrents és una més de les comarques de l’interior del País Valencià que ha vist com la fulgurant modernització del litoral els passava de gairó i hi deixava poc més que les molles. L’activitat agrícola, que en uns altres temps havia estat la principal font de vida, avui hi és residual. De camps de cultiu de préssec, cirera o ametlla en queden arreu d’aquesta comarca de 1.100 quilòmetres quadrats, però en la majoria dels casos no passen de representar una activitat subsidiària. Molts dels qui havien treballat el camp el van abandonar a la dècada dels 70, mentre durava la construcció de la central nuclear de Cofrents, com també fou el cas de part dels treballadors de la indústria tèxtil (Lois hi tenia una planta de fabricació). Aquella obra de proporcions colossals actuà com un imant per a la mà d’obra i alentí momentàniament la sagnia migratòria que en aquells temps es vivia a tot l’interior del país. Molts deixaren els oficis que tenien per incorporar-se a aquell projecte. El sou s’ho mereixia: passaren d’ingressar 8.000 pessetes a embutxacar-se’n entre 35.000 i 40.000 el mes. Els temps d’opulència, que els havien promès perpetu, resultà ser passatger. “La construcció de la central nuclear va destruir el teixit empresarial” de la comarca, explica una persona que coneix bé la idiosincràsia d’aquest territori però que prefereix mantenir-se en l’anonimat.

Passada la construcció, la Vall de Cofrents va entrar en una mena de letargia. D’ingressos, és cert, n’entren gràcies al repartiment de l’impost d’activitats econòmiques entre els municipis situats en un radi de deu quilòmetres de la central, si bé en quedaren fora municipis com ara Aiora o Zarra mateix. “En lloc d’invertir els diners a dinamitzar el teixit econòmic, els ajuntaments van unflar les plantilles. Es van convertir en els principals ocupadors”, explica aquesta font. El turisme rural, que a la dècada dels 90 es va vendre com la panacea, no ha deixat de ser una font d’ingressos secundària incapaç de sostenir tota sola l’economia de la vall. Això, unit a l’“abandonament institucional” i la

Fissió per un alcalde controvertit

Contra pronòstic, Zarra ha estat la candidatura que més bona nota ha tret entre els diversos aspirants a acollir el magatzem temporal centralitzat (MTC). En el còmput global, la localitat de la Vall ha obtingut 304 punts, 4 més que Ascó i 14 més que Yebra, els municipis que a primer colp d'ull ocupaven més bona posició. Entre els criteris previstos per la comissió interministerial que havia de puntuar les candidatures, hi havia el relleu, les infraestructures, la distància a nuclis principals, la presència d'instal·lacions de risc i les probabilitats de moviments sísmics. Zarra eixia prou ben parada en tots aquests criteris. Una cosa ben diferent hauria passat si s'haguera avaluat també la salut democràtica del municipi en qüestió.

Perquè Zarra és un poble ben particular. Malgrat tenir una mida diminuta, una part dels 551 habitants no es parlen amb els veïns i, tan bon punt preguntem per la situació, es detecta una tensió impròpia d'un indret d'aparència assossegada. Aquesta polarització té molt a veure amb la controvertida figura de l'alcalde. Juan José Rubio hi governa de fa 31 anys, primer amb el PSOE i, des del 2007, quan va ser-ne expulsat, a través de l'Agrupació d'Electors de Zarra. Rubio forma part de la llarga llista de batlles valencians encausats per qüestions relacionades amb la bombolla immobiliària. El mes de març va haver de declarar als jutjats de Requena per haver adulterat, presumptament, el cens de població, per tal d'assegurar-se la victòria a les eleccions del 2007. I ara fa tot just dos anys que va veure com la guàrdia civil prenia, literalment, Zarra i l'emmanillaven a ell i el seu fill. Després d'aquella operació, l'alcalde va ser encausat per un delictes continuat de prevaricació urbanística, contra l'ordenació del territori, activitat prohibida a autoritats i funcionaris públics, frau funcional i estafa. Segons que apunta la investigació, Rubio formava part d'una trama, "un grup concertat amb ànim de lucre", que es dedicava a construir i comercialitzar habitatges unifamiliars en terrenys rústics propietat de l'ajuntament, cosa que significa una

Daphne Field i Mark Harris van comprar una casa a Zarra que ha resultat ser il·legal.

vulneració de les lleis urbanístiques. En la trama, hi participava l'empresa Telyzan, propietat del fill de l'alcalde, que va construir 73 xalets pels voltants del nucli urbà en els quals s'ha assentat una incipient colònia britànica. Avui, les cases són il·legals.

Daphne Field i Mark Harris bé prou que ho saben. Van comprar la casa ara fa quatre anys, quan ella en tenia 65 i ell 55. A Zarra pensaven trobar allò que havien anat perdent a l'Alfas del Pi, és a dir, "pau i tranquil·litat". S'instal·laren en un habitatge d'una sola planta, amb dues habitacions i una enorme terrassa tancada on maten el temps fent trencaclosques, llegint i escoltant música clàssica. "Ens n'anàrem de l'Alfas perquè cada dia obriess el diari i veïes que el crim s'acostava més. Per això vinguérem ací. Ens posàrem en contacte amb una immobiliària, ens ensenyaren açò i ens agradà. Ara ens hem assabentat que la casa és il·legal." No sabien, aquests dos britànics, que el delictes urbanístic, per aquestes contrades, és tan comú o més que els assalts a mitjanit o els assassinats.

manca d'entesa entre els pobles (és una de les poques comarques que no disposa d'una mancomunitat), va portar a l'estancament d'aquest territori. Avui la comarca arrossega greus problemes: és la cinquena amb menys habitants de tot el País Valencià (darrere del Racó d'Ademús, l'Alt Millars, l'Alt Maestrat i els Ports), amb poc més de 10.600 habitants, la qual cosa la situa a la vora del desert demogràfic. I —cosa pitjor— no hi ha renovació generacional. L'envelliment de la població és evident: el 25,9% de la població és més gran de 65 anys i només l'11,7% dels empadronats te-

nen menys de 16 anys. La majoria de joves amb estudis es troben abocats a emigrar per la manca d'ofertes de feina adaptades a la seua formació.

Un poble dividit. Selica Gómez bé que s'ho ha pensat, això de fer les maletes i anar-se'n. Però ni ella ni el seu germà, que té 26 anys i va treballar

d'electricista fins que la bombolla de la construcció va petar, no van acabar els estudis de secundària. Avui s'ha d'accontentar a ajudar sa mare a la botiga familiar, un establiment diminut on s'amunteguen tot de productes. A 21 anys forma part del 12,3% de la població de Zarra que no té feina (fa dos anys la desocupació era de just

La Vall de Cofrents arrossega problemes d'envelliment i estancament econòmic i es troba a la vora del desert demogràfic

En el sentit de les agulles del rellotge: Tomás Cebrián Paños, pintor, és partidari del cementeri nuclear; Ulpiana Giner, de 78 anys, no vol deixar una herència radioactiva als seu besnét, com tampoc María Pilar, que protesta, amb gorra blanca; i Selica Gómez, pessimista respecte al futur de Zarra.

la meitat) i no veu del tot clar que la construcció del magatzem temporal nuclear pugui resoldre el problema de la desocupació. “A Zarra la gent jove tenim molt poques alternatives”, assegura sense acabar de deixar clara quina és la seua actitud respecte al polèmic afer.

La qüestió ha monopolitzat aquests últims dies les tertúlies als dos únics bars que hi ha a Zarra. Al contrari que a Aiora, on tot és activitat i moviment contra el magatzem de residus nuclears, un primer colp d’ull faria pensar que ací tothom anhela la instal·lació. Ací i allà, de les finestres dels edificis

públics i de cases de particulars, de balconades i de costat a costat del carrer, penjen cartells que canten els beneficis del cementeri nuclear. Els reclams a favor són visibles tan bon punt s’arriba al nucli urbà. “Si al A.T.C. ¿Osi no... que peras, chorra?” (sic) diu una enorme pintada. Tomás Cebrián, natural de Villagordo del Júcar, que es declara amic de l’alcalde, és el responsable de tanta ostentació propagandística. Treballa de pintor i, últimament, ha hagut de dedicar moltes hores a empaperar el municipi, amb el vist-i-plau, és clar, del batlle. “Els d’Enresa [entitat pública respon-

sable de la gestió de tots els residus radioactius generats a l’estat espanyol] ens van dir que, així com s’havia muntat una plataforma contra l’MTC, calia muntar també un grup a favor. I vam anar per feina”, confessa. Per a Cebrián, la construcció del magatzem seria una oportunitat de crear llocs de feina, alhora que comportaria una “injecció de vuit milions d’euros a repartir entre els municipis que hi ha en el radi de 30 quilòmetres” de l’MTC. “Jo no n’estava del tot convençut fins que no vam visitar el magatzem de baixa intensitat que hi ha al Cabriel (Còrdova) –diu–. És perfecte i no té

PRATS I CAMPS

Estès entre el riu Reconque i l'alta vall de la rambla de La Espadilla, a 141 quilòmetres de València, hi ha Zarra. A baix, protesta de dimarts passat.

PRATS I CAMPS

cap perill.” D’una opinió totalment diferent és Ulpiana Giner, una dona de 78 anys que ha acudit a la plaça del poble –l’únic lloc on la quietud del municipi esdevé un tímid aldarull–, aprofitant que avui és dimarts i, per tant, dia de mercat. “No, no i no! Jo no vull deixar aquest cementeri als meus

nets! Amb un cementeri nuclear Zarra no hi guanyaria res”, assegura, alhora que no s’està de criticar el controvertit alcalde del municipi, Juan José Rubio, que “va decidir de posar l’MTC sense consultar el poble”.

Per a Javier Esparcia, professor de geografia de la Universitat de Valèn-

cia, la qüestió no es planteja en termes d’“MTC sí - MTC no”. “Hi ha una certa perversió en tota aquesta qüestió –explica–. No pot ser que als ajuntaments els donen poder per prendre decisions que els desborden.” Esparcia creu normal que hi haja veïns a favor del cementeri nuclear perquè la Vall és un territori “molt deprimat, amb poques alternatives d’ocupació”. Per això, apunta aquest expert en qüestions relacionades amb el món rural, aquests territoris “es troben abocats a aquesta mena d’alternatives dràstiques. La Generalitat Valenciana diu ara que no volen el magatzem, però caldria preguntar-se què han fet aquests últims vint anys en benefici de l’interior” del País Valencià. Sobre això, la font esmentada abans, bona coneixedora de la realitat de la Vall, és taxativa: “Només cal mirar la piràmide de població. No hi ha generació de recanvi, de manera que en deu anys o quinze aniran desapareixent tots aquests municipis”.

Violeta Tena